

Csanádi Viktor Holló

A démoni megszállottság jelenségének poimenikai fókuszú protestáns megközelítése

Kivonat

A tanulmány a protestáns démonológia létezését és kutatásának indokoltságát mutatja be. Célja, hogy feltárja a hívő emberek hitvilágának azon motívumait, melyek félelmet keltenek bennük, valamint vizsgálja a jelenségeket, melyeket a szenvedők átélnek. A következtetések ugyanakkor nem valamiféle új rítusra mutatnak, hanem olyan lélektani alapozású, mégis biblikus lelkigondozói módszertanokra, melyek alkalmazása független a segítségkérő és a lekipásztor negatív szellemi hatalmak létformáját érintő meggyőződésétől. A tanulmány vizsgálja az akadályokat és a lehetőségeket, bemutatja a veszélyeket és a rendszerszintű változtatások szükségességét.

Abstract

The paper presents the existence of Protestant demonology and the justification for its research. Its aim is to explore the motives of believers that cause them to fear and to examine the phenomena experienced by those who suffer. The ideas summarized do not, however, point to some new rite, but to psychologically based, yet biblical pastoral methodologies, the application of which is independent of the beliefs of the seeker and the pastor concerning the existence of negative spiritual powers. The paper explores the obstacles and opportunities, presents the dangers and the need for systemic change.

Bevezető gondolat

A démonoktól és azok megszálló, zaklató tevékenységétől való félelem valós és gyakori. Ennek megállapításához még csak annak eldöntése sem szükséges, hogy e szellemi lények létezéséről alkotott elképzeléseink valóság-e, hiszen a félelem jelensége ennek nem függvénye.

Márpedig ha egy hívő ember fél, akkor ott beavatkozásra van szükség, hiszen a félelem az istenkapcsolatának sérülését jelzi (2Tim 1,7). Ennek lehetőségeit, valamint lényegesebb megfontolásait szeretném bemutatni a következőkben.

Jelen tanulmányom a hittudomány, a kulturális antropológia és a néprajztudomány határterületén, a hívő ember, az egyház, valamint a hiedelmek háromszögében értelmezi a fenti jelenségeket. Véleményem szerint ugyanis napjaink protestáns gyülekezeteinek szempontjából ez egy rendkívül fontos háromszög, hiszen ebben a közegben napról napra gyakrabban merülnek fel különféle hiedelmek, melyekkel ha a lelkipásztor nem foglalkozik, akkor az feszültségekhez, gyülekezet-elhagyásokhoz, vagy akár szakadásokhoz vezethet.

A hittudományi értelmezés nyilvánvalóan elsődleges a vonatkozó szokások értelmezésében, ugyanakkor tagadhatatlan, hogy az még a gyakorlati teológia szintjén sem rendelkezik azokkal az eszközökkel, amelyek által hatékonyan kutathatóvá válnának keresztény népszokások. Ugyanakkor önmagában a kulturális antropológia vagy a néprajz sem lenne képes erre, hiszen e diszciplínák épp az értelmezés gerincét, a hit dimenzióját nélkülözik.

Egyfajta újszerű inter- és multidiszciplináris formában kívánom tehát megvilágítani ezt a sokakat zavarba ejtő témát, hogy értelmezhetővé váljanak a jelenségek és magyarázhatóvá a szokások.

Protestáns démonológia

Katolikus értelmezésben vitathatatlanul helye van a démonológiának. Számos forrás foglalkozik behatóan az ártó szellemi lények létrejöttével, rendszerezésével, valamint a velük való megküzdés fortélyáival.¹

A protestáns gondolkodásban ennek helyén azonban egy jókora hiátus tángong, melybe a hívek egy tekintélyes hányada zuhan bele tehetetlenül, miközben eredendő félelmek és a jelenkor populáris kultúrája által körülölelve kiutat keresnének, elsődlegesen saját felekezeteik határain belül.

A protestáns véleményalkotásnak is állást kell hát foglalnia, de reformált gondolkodásából adódóan semmiképpen sem valamiféle strukturált démontan létrehozása által, hanem az emberrel, még hozzá a szenvedő emberrel a középpontban. Egy reformált „ördögűző”² tehát arra a szubjektumra figyel, aki különféle eredetű élményeket él át, tapasztal, miközben környezete mindegyre vallásos és szekuláris értelemben is reagál.

¹Már a késő ókorban és kora középkorban is megjelennek olyan összefoglaló művek, melyek a démonok rendszerezésével és értelmezésével foglalkoznak. (Lilian Larsen – Samuel Rubenson: *Manuscript and Literary Production, Monastic Education in Late Antiquity. The Transformation of Classical Paideia*. Cambridge University Press, Cambridge 2018, 279–342.)

²Az ördögűző kifejezés itt semmiképpen sem szó szerint értendő.

Jézus megmutatta, hogy a démonok valójában lényegtelenek.³ Az ember a fontos, aki szenved tőlük, legyen ez vélt vagy valós alapokon nyugvó szenvedés. E szenvedő felé kell nekünk is fordulnunk, őrá kell figyelnünk és neki kell megoldásokat, még hozzá egészséges protestáns megoldásokat ajánlanunk. Végző soron el kell juttatnunk őt a szabadító kegyelem kapujáig.

E démoni félelmek terápiájában olyannyira nincs helye a démonoknak, hogy meggyőződés szerint jelenlétük egyenesen káros és veszélyes. Ha ugyanis a démonokkal kezd foglalkozni a lelkész, lelkigondozó, vagy bármely lelki munkás, abban a pillanatban a gonosz „hatalmat nyer felette”. Természetesen nem valamiféle babonás vagy misztikus hatalom ez, hanem annak realitása, hogy a fókusz átkerül az Úr Istenről valami másra.

Jelen tanulmányban nem kívánok kitérni annak distinkciójára, hogy a démonok létező, nem létező, személyes, személytelen, esetleg semmis formában értelmezhető-e, hiszen mindennek nincs jelentősége. Nincs jelentősége, ugyanis, ha azt a bizonyos fókusz akárcsak részben is levesszük a Szentháromság-Egy-Istenről, elemző állal áthelyezve egy démonra, akkor azzal a gonosz – annak létformájától függetlenül – már hatalmat is nyert. Mégpedig elsődlegesen nem is a szenvedő, hanem a segítő személy felett, közvetetten pedig természetesen mindkettejük felett.

A cél tehát az, hogy a tisztátalan lelkek, a démonok vagy a Sátán helyett a szenvedőkre figyeljünk, ahogyan azt az Úr Jézus is tette.

Indokoltság

Noha gyülekezeti és egyháztanítói szinten is sokan elzárkóznak a téma elől, ez mégsem engedhető meg, tekintettel arra a tényre, hogy a hívek határozottan és rendszeresen foglalkoznak vele. Amennyiben pedig a válaszokat nem kapják meg saját egyházukon belül, úgy azokat máshol keresik majd. Ha pedig ehhez a jelenséghez párként állítjuk a jelenlegi nem keresztény ezoterikus és spirituális kínálatot, akkor egyértelművé válik, hogy az egyházaknak lépniük kell, hogy a szenvedők ne máshol, hanem Jézus Krisztusban leljenek válaszokra és megnyugásra.

Figyelembe kell vennünk azt is, hogy a keresztények – nem a népszámlálás során magukat kereszténynek vallók, hanem a ténylegesen gyülekezetbe járó, gyakorló hívő emberek – mintegy hatvan százaléka hisz különféle ezoterikus tanokban,

³Ha nem így volna, részletes tanításokat hagyott volna hátra velük kapcsolatban. Ezzel szemben viszont az evangéliumnak csupán sokadrangú mellékszereplői.

a kártyajóslástól kezdve a hazajáró lelkeken keresztül a szellemidézésig. Harminc százalékuk hisz ugyanakkor a lélekvándorlásban is, ami hatalmas szám, tekintve, hogy vasárnaponként meghallgatják a feltámadásról szóló örömmüzenetet.⁴ Hasonló szám vonatkozik az asztrológiai módszerek igénybevételére is, valamint mentális problémák esetén az érintettek fele kiált megszállottságot, majd ezek harmada exorcizmust is igénybe vesz, amely legtöbbször nem keresztény alapokon nyugszik.⁵

Ha tehát ezek az emberek itt vannak közöttünk, sőt a gyülekezeteinkben többséget alkotnak, jogosan merülhet fel a kérdés, hogy miért csak oly rendkívül ritkán hallunk róluk. Az ok egyszerű. Az egyházak egyfajta falat emeltek a téma köré, amely tabusítja a megélt élményeket, miközben a megélések a szenvedő számára feltétlenül valóságosak, függetlenül attól, hogy ténylegesen reális jelenségről beszélünk-e. Azért nem hallunk tehát az esetek zöméről, mert azokat a hívek már nem is próbálják a lelkipásztor elé tárni, hanem egymás közt, de – az ítélkezéstől tartva – még inkább gyülekezeten kívüli kapcsolataikban vitatják meg, vagy fordulnak vele népi specialistákhoz, esetleg más felekezetek exorcizmusban jártas papjaihoz.

A megszállottság és zaklatottság jelenségének háttere egy rendkívül mélyről fakadó, félelemből eredő szükséglet, amelyre az érintetteknek megoldást kell találniuk, és ha nem kapnak evangéliumi megoldást, akkor a cserbenhagyottság érzésének legitimáló hatása alatt bármiféle skrupulus nélkül fogják azt máshol keresni.

Rendszerszinten kell tehát változtatni, hogy segítséget tudjunk nekik nyújtani. Ugyanakkor maga a rendszer is feltűnően diverz és heterogén, így már egy rendszerszintű változtatás kiindulópontjának kitűzése is komoly akadályokba ütközik.

Amikor protestánsként ezt a bizonyos pontot keressük, konszenzuálisan kínálgatik a *sola Scriptura* elve. De ha megvizsgáljuk, hogy a számos tudós teológus hányféleképpen értelmezte már a múltban a *Scripturát* a témával kapcsolatban, akkor hamar kiderül, hogy ez önmagában kevés a megoldáshoz. Ennek oka, hogy a vonatkozó szakaszok exegézise oly sok értelmezési lehetőséget kínál, hogy ennek nyomán a megszállási és szabadítási esetek szintén sokféle alkalmazási lehetőséget nyújtanak.⁶

⁴Michael Shermer: Imagining No Heaven. The Rise of the Nones and the Decline of Religion. *Skeptic*, 23(2/2018), 32–35.

⁵Samuel Pfeifer: Belief in demons and exorcism in psychiatric patients in Switzerland. *British Journal of Medical Psychology*, 67(1994/3), 252–258., illetve Samuel Pfeifer: Besessenheit als Metapher für psychisches Leiden. In: Hermes Andreas Kick (szerk.): *Ethisches Handeln in den Grenzbereichen von Medizin und Psychologie*. LIT Verlag, Münster 2002, 76–78.

⁶Dale Moody: *The Word of Thruth. A Summary of Christian Doctrine Based on Biblical Reve-*

Mindebben még csak azt sem tekinthetjük irányadónak, hogy mely korszakban vizsgáljuk a teológiai gondolkodókat, hiszen látható, hogy az ókor óta ugyanaz a dichotómia van jelen a témát illetően, mint napjainkban.⁷ Nem csupán a korszaktól, de a felekezeti hovatartozástól is függetlenültenünk kell a kérdést, hiszen jól látható az is, hogy a misztikus sztereotípiákkal kapcsolt felekezetekben is jelen vannak racionalizált démonértelmezések, míg a racionális alapattitűddel társított felekezeteknél is megtalálhatjuk a démonok babonás értelmezési formáit.⁸ Mindezek mellett ráadásul felismerhetünk egy „harmadik vonalat”, mely a karizmatikus megújulás következménye, és a gyülekezetek mindennapi ördögűzéseiben, valamint a bűnök és rossz tulajdonságok extrém perszónifikációjában nyilvánul meg.⁹

A démonok kérdésében tehát eleve rendkívül kényes dolog az állásfoglalás. Az én meglátásom szerint ugyanakkor ez nem is szükséges, sőt ellenjavallott. Két okból vélem így. Egyrészt a démonok mibenléte abszolút nem üdvösségbe vágó kérdés. Sőt, akár fogalmazhatnák úgy is, hogy ez egy lényegtelen kérdés mindaddig, amíg nem ruházzuk fel őket olyan isteni attribútumokkal, amik a Szentírásból semmiképpen sem olvashatók ki.

A másik ok pedig a démonok „jelenlétének” rendkívül megosztó ereje. Ez az erő hat közösségekre és lelkipásztorokra egyaránt, szakadékat képezve közöttük aszerint, hogy miként gondolkodnak a démonokról vagy a Sátánról. E megosztottság pedig elveszi a segítség lehetőségét nagyságrendileg a szenvedők felétől.

Ha ugyanis egy lelkipásztor állást foglal, és kinyilvánítja, hogy nem hisz a démonok személyes létezésében, akkor azok a hívek, akik valamiféle démoninak vélt élményt tapasztaltak meg, eleve nem fognak hozzá fordulni segítségért. De ennek fordítottja is érvényes, hiszen egy radikális démonértelmezést nyíltan hirdető lelkipásztorhoz sem megy majd oda az, aki mentális problémáiban kíván tanácsot kérni, hiszen nem célja, hogy instant módon démonizálják őt.

lation. Grand Rapids, Wm. B. Eerdmans-Lightning Source, 1981, 247. Vö. Herbert Haag: *Abschied vom Teufel*. Benziger Verlag, Einsiedeln 1969, 46.

⁷Tzivi Abusch: *Mesopotamian Witchcraft. Toward a History and Understanding of Babylonian Witchcraft Beliefs and Literature, Ancient Magic and Divination* 5. Brill, Leiden 2002, 3–10.

⁸Louis Berkhof: *Systematic Theology*. Grand Rapids, Eerdmans 1996, 114.

⁹Henry Ansgar Kelly: *The Devil, Demonology, and Witchcraft*. Eugene, Wipf and Stock 2004, 45–77.

A jelenség

A tanítás célszerű értelmezésének gyakorlata már az őskereszténységben megkezdődött. Rögtön Jézus után láthatjuk az első keresztény közösségek mágiikus démonűző gyakorlatát, mely mögött, kifordult formában ugyan, de továbbra is jelen volt közvetetten a krisztusi hatalom.¹⁰

Ettől kezdve pedig egyfajta „bajfüggvény” mentén távolodik az egyház az eredeti tanítástól. A démonológia strukturálódik, és zömében a középkor során, a világtörténelem nagyobb katasztrófaival időbeli korrelációban válik egyre színebbé. E függvény nem is kizárólag a kereszténységen belül figyelhető meg, de a zsidóság körében és az iszlámban is láthatjuk ugyanezeket a démonokat racionalizáló és mitizáló csúcsokat.¹¹ Ez a jelenség pedig napjainkban is hasonlóképpen működik, hiszen a közelmúlt járványügyi válsága során is módfelett elszaporodtak a feltételezett démonok a keresztény közösségekben, számos prédikációban, sőt nyilvános démonűzésekből is tetet öltve.¹²

Az egyház még a reformációval sem volt képes helyreállítani a démonok bibliikus státuszát, de helyenként még mélyítette is a szakadékot a kegyesség és a Szentírás között. Ennek oka az volt, hogy egyfajta versenyhelyzet alakult ki azokon a területeken, ahol katolikus és reformált lelkipásztorok a hívekért – természetesen azok lelki üdvének tekintetében – versengtek. Ezekben az esetekben a katolikus papok kezében egy kifinomult reflexió volt a rendkívül mélyen gyökerező félelmekre, az ehhez fűződő eszközeiket pedig előtérbe helyezve számottevő előnyre tettek szert. A protestánsok ezzel szemben üres kézzel álltak a beidegződött népi szükséglet előtt. Hiába magyarázták volna bibliikus alapokon a démonokkal való rituális harc szükségletességét, hiszen a hívek nem teológiai disputára, hanem a már megszokott azonnali mechanikus megoldásokra vágytak, egzisztenciális fenyegetettségük orvoslására.¹³

Sok esetben nem maradt más lehetőség, mint az alkalmazkodás. Így láthatunk reformált lelkipásztorok eszköztárában szenteltvizet, ereklyéket, szentképeket, de

¹⁰ Roy Kotansky: Greek Exorcistic Amulets. In: Marvin Meyer, Paul Mirecki: *Ancient Magic and Ritual Power*. Brill Academic Publishers, Leiden 2001, 275–277.

¹¹ Joseph Dan: Samael, Lilith and the Concept of Evil in Early Kabbala. *AJS Review* 5 (1980), 17–40. Vö. Duncan Black MacDonald: Djinn szócikk. In: *The Encyclopaedia of Islam*, 2. Brill, Leiden, 1960, 546–550.

¹² Simon Caldwell: Demand for exorcisms soared after lockdown months of COVID-19 pandemic. *Catholic Herald*, 2021. 10. 27.

¹³ Brian Levack: *The Devil Within. Possession & Exorcism in the Christian West*. Yale University Press, London 2013, 93–94.

akár farkasszívet, farkasszemet, halott ember porrá tört fogát, vagy boszorkányürléket is.¹⁴ De hazánkban is megfigyelhető, hogy a Sámorjai-féle ágendáskönyvben például egy külön fejezet dolgozza fel a rituális ördögűzés szabályait, abszolút katolikus séma szerint, ám református színben.¹⁵

Úgy tűnik mindebből, hogy a protestánsok küzdelme sokszor valójában nem is az ördöggel, hanem a katolikus testvérekkel, sőt még inkább önmaguk kísértésével szemben valósult meg.

Két különálló kutatásban vizsgáltam korábban a hazai betegségdémonok megjelenését és a velük való megküzdés katolikus–protestáns módozatait,¹⁶ valamint a népi vallásosság azon emlékeit, melyek igazolják, hogy a hívő ember nem riad vissza az egyház által nem szentesített védekezési formáktól sem, amennyiben a negatív szellemi hatalmaktól kell oltalmat remélnie saját maga, szerettei, jószága vagy otthona és vagyontárgyai számára.¹⁷ Ilyen módon megtalálhatjuk a katolikus elemeket protestáns házakban, de a nem keresztény elemeket katolikusok használatában is. Látjuk evangélikusok körében a gerendajelzéseket,¹⁸ vagy akár szentképek helyettesítését Luther képmásával,¹⁹ amiképp reformátusok közt spirituális védelmi céllal való kereszt és oromzati Mária-szobor állítását,²⁰ vagy éppen a tejesköcsögök gonosztól védelmező jelekkel történő ellátását.²¹

Értelmezés

A protestáns ember is pontosan ugyanúgy fél és pontosan ugyanúgy védekezni akar, mint bárki más. Az eszközöket pedig elsődlegesen babonás forrásokból választja, ahelyett, hogy evangéliumi alapokra helyezné. Nem véletlenül van ez így, és

¹⁴ George More: *A True Discourse Concerning the Certaine Possession and Dispossession of 7 Persons in One Family in Lancashire*. Middelburg, Richard Schilders, 1600, 5–6.

¹⁵ Sámorjai János: *Az helvetiai valláson levőecclesiáknak egyházi ceremoniajokrol és rend tartásokról való könyvetske*. Lőcse, Brever Lőrintz, 1636, 210. oldaltól.

¹⁶ Csanádi Viktor Holló: A betegségdémonok rejtett megjelenési formái és a népi exorcizmus alapú gyógyítás teológiai összefüggései a hazai narratív népi emlékezetben. *Theológiai Szemle* 67 (2024/1).

¹⁷ Csanádi Viktor Holló: Mágia Isten nevében. A rontások, démonok, tisztátalan lelkek és egyéb szellemi veszélyeztető képzetek elleni védekezés népi teológiája a 17–20. században. In: Csanádi Viktor (szerk.): *Népek rítusai, rítusok népei. Válogatott interdiszciplináris tanulmányok a népi rítusok köréből*. Népi Hiedelmek Múzeuma, Budapest 2024.

¹⁸ Szabadtéri Néprajzi Múzeum, IX/15 épület, Nyugat-Dunántúl.

¹⁹ Szabadtéri Néprajzi Múzeum, X/4 épület, Kisalföld, evangélikus ház.

²⁰ József Attila Városi Könyvtár és Múzeum, JAM Adattár: 3346.2024.

²¹ Néprajzi Múzeum, NM 2567, Dráva-vidék, Xántus János, 1888.

alighanem a jelenség kortalanságában rejlik az értelmezés kulcsa. Mindez ugyanis nem csupán a múltban történt így, de napjainkban is hasonlóképpen jelen van. Egyrészt népi formájában, falusi környezetben, némiképp originális változatban, de a városainkban is, ezoterikus formában, ahol számtalan irányzat befolyásolja a védelmet kereső embert.

Meggyőződésem, hogy az ösztönös, ősi félelemre választ kizárólag az istenbizalom adhat. Azokat, akik a templomok padjaiba magukkal viszik az alternatív megoldások gondolatosságát, nem elítélni kell ezért, hanem önvizsgálatot, mégpedig önegyházvizsgálatot tartva rájönni, miért nem sikerült kimunkálnunk azt az istenbizalmat, amelyben mindezen védelmi módszerek szükségessége elenyészne.

Mivel a hívek nem a lelkipásztor szeme előtt úzik paralel gyakorlataikat, így a témát szóba kell hozni ahhoz, hogy az kezelhetővé váljon. Kérdések nélkül, proaktív válaszokat biztosítva, melyek nem a korábbi módszerválasztás bűnösségére fektetik a hangsúlyt, hanem az örömmüzenet alapú megoldások nagyságrendekkel bizonyosabb és erőteljesebb hatásosságára. Az örömmüzenet alapú megoldás pedig nem a népi rítusok egyházi rítusokra történő lecserélését jelenti, hiszen az láthatóan nem vitte közelebb a szenvedőket a valódi szabaduláshoz. Ehelyett az immunitás lehetőségét kell kifejezésre juttatnunk, amely Jézus Krisztusban igazi védelmet jelent, szemben különféle amulettekkel vagy rituális gyakorlatokkal.

Mindemellett a cél soha nem lehet az átélt élmények megkérdőjelezése. Egy ropogó fődém az egyik megfigyelő számára a hőtágulás játéka, míg a másik számára a démonoké. Mindkettő megingathatatlan a meggyőződésében, hiszen az élmények mindig erősebbek az érveknél.²² A megoldás tehát az, hogy az alapelképzelések megingatásának hiábavaló szándéka nélkül olyan megoldás létéről adjunk bizonyosságot, mely független az egyes értelmezési formáktól.

A hallgatás viszont bizonyosan halálos. Véleményem szerint három okból hallgatunk. Az első ezek közül, hogy a lelkészeknek egy része babonás, és fél attól, hogy az ördögről beszéljen. Tart attól, hogy ezáltal „falra festi”, odavonzza, és a helyzet még rosszabbra fordul.

A másik ok, amikor a pásztor úgy vélekedik, hogy egyszerűen nem kell a témával foglalkozni, mert jelentéktelen az evangéliumhoz képest. Ezzel nehéz is lenne vitatkozni, ám amíg a hívek foglalkoznak ezzel a témával, mégpedig rendkívül intenzíven, addig a lelkész nem teheti meg, hogy ignorálja, hiszen e foglalatosság a

²²Németh Dávid: *Pasztorálanropológia*. Károli Gáspár Református Egyetem – L'Harmattan Kiadó, Budapest 2012, 280–281.

gyülekezeti tagok részéről épp annak az indikátora, hogy számukra még az imént említett „lényegtelenység” tudata nem épült be a mindennapok valóságába.

A harmadik ok talán mind közül a legsötétebb. Ez ugyanis a lelkipásztor féltelme. Nem démonoktól, hanem a saját tulajdon közegének ítéletétől. Tudományos adataim nem állnak rendelkezésre ezen a téren, és nyilvánvaló akadályokba is ütközne azok begyűjtése, így kizárólag abszolút szubjektív tapasztalataimat osztom meg a következő sorokban, melyek számszerűségük bizonytalanságától függetlenül segítenek a következtetésben.

A számos interjú, valamint egyszerű személyes beszélgetések tanúsága alapján a hívő lelkészek nagyjából egytizede egyáltalán nem hisz a gonosz létezésében, semmilyen formában. Körülbelül 40 százalékuk vélekedik továbbá úgy, hogy a gonosz létezik, de létezése személytelen. A maradék 50 százalék végezetül személyes létező lényekként definiálja a negatív szellemi hatalmakat.

Ez pedig, hasonlatosan ahhoz, amit korábban a hívek esetén is példáztam, azt jelenti, hogy ha egy lelkész bátran kiáll és a témában tetszőleges formában állást foglal, akkor abban a pillanatban szembekerül kollégái minimum 50, maximum 90 százalékával, szakmai hitelességét gyengítve épp ekkora mértékben.

A hallgatás tehát több szempontból is praktikus, noha semmiképpen sem kívánatos.

Áthidaló lehetőség

A fentiek tükrében elmondható, hogy megoldásra szükség van, ám ennek olyan természetűnek kell lennie, amely a lelkipásztor számára is vállalható, miközben feltétlenül biblikus.

Tekintettel arra, hogy a vitapont az ördögöt és démonokat, nem pedig Istent érinti, így a megoldást sem az előbbi körben kell keresnünk. Fel kell emelnünk a szenvedő tekintetét a pokol bugyraitól a mennyek országára.

Óriási lehetőségek rejlenek abban, ha a hiedelmeket értelmezzük, a gyökereket felderítjük, majd szembesítjük a szenvedőt azzal a ténnyel, hogy e gyökerek legalján álló legmélyebb, leggonoszabb csúccsal – amelyet nevezhet bármilyen néven, és ezt nekünk nem is szükséges megreformálnunk – nem kell megküzdenie, ugyanis az a küzdelem már megvívott és győzelemmel ért véget a kereszten. E tény minden kétségbeesett emberre sokkolóan hat, de egyszerre felszabadító is, hiszen egy olyan harcot vívott eddig a pontig, melyről tudta, hogy erején felül állna megnyernie. Meg kell értetni vele, hogy amitől fél, amitől retteg, többé nem lehet rá hatással, ha tekintetét az Úr Jézusra emeli (1Jn 5,18).

És itt kezdődik az igazi lelkipásztori, lelkigondozói szerep. Hiszen ez az, ami-re a szenvedő képtelen. Ha ugyanis képes lenne rá, nem volna ebben a helyzetben. A megszállottsági vagy démon általi zaklatottsági tünetekkel bíró személy nem képes Istenre tekinteni. Ennek okát kell felderítenünk, és – nagyrészt hagyományos lelkigondozói módszerek révén, bizonyos speciális módszertani szempontok figyelembevételével – elvezetnünk a kegyelemig a szenvedőt, ahol tünetei egy csapásra semmissé válnak.²³

Ebben az esetben pedig nincs többé jelentősége annak, hogy a segítségkérő milyen ördög- és démonképpel bír – amelyet megváltoztatni amúgy sem lennének képesek –, de annak sem, hogy a lelkipásztornak mi a meggyőződése a negatív szellemi hatalmak mibenlétével kapcsolatban – amely szintén nem könnyen formálható.

Zárógondolat

Sokan szenvednek és még többen rettegnek gyülekezeteinkben démonoktól, ördögtől, szellemektől. Ezen akkor leszünk képesek változtatni és valódi megoldásokat nyújtani, ha a saját személyes démonképünket háttérbe szorítjuk és Istenre bízunk a hatalmasságok ismeretét, valamint a tőlük való feltétlen védelmet.

A változó világ által diktált legnagyobb kérdésekre, annak létezése óta, mindig a gyakorlati teológia adott választ az egyházban. Meggyőződésem, hogy itt is e területtől kell várunk a megoldásokat. Vonatkozik ez az alkalmazható lelkigondozói módszertanok megválasztására, illetve a speciális gondoskodást igénylő személyek pásztorlásának és a lelkigondozásig való elsegítésének kérdéseire egyaránt.

Mindezek alapján a démoni befolyásoltság, zaklatottság, valamint megszállottság tüneteivel küzdő emberek száma és a lelkipásztorok témát érintő felkészültsége feltétlenül szükségessé tenne magasabb szintű fellépést, teológiai oktatás vagy lelkésztoábbképzés keretében, hogy a pásztorok valódi protestáns megoldási lehetőségekkel bírjanak egy valós és jelentős jelenkori krízist illetően.

²³Németh: i. m. 280–281.